СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 92. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 22-го КВІТНЯ 1950. — No. 92. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, APRIL 22, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

БУДЕНЦ ПРО ЛАТІМОРА ЯК ЧЛЕНА КОМУНІСТИЧНОЇ ЯЧЕЙКИ

Вашингтон, 20 квітня. — В однім з найбільших видовищ, якими часто бувають переслухання конгресових комісій, Луїс Ф. Буденц, колишній редактор комуністичної газети „Дейлі Воркер", сказав під присягою сенатській слідчій підкомісії закордонних справ, що Овен Латімор був членом комуністичної ячейки, яка мала вплив на політику Злучених Держав у відношенні до Азії й Китаю. Одначе Буденц виразно заявив, що він говорить про це не на підставі свого власного знання, тільки на підставі інформацій, які він дістав від американського комуністичного „Політбюра".

Буденц покинув комунізм і повернувся до Католицької Церкви в 1945 р. В рр. 1937-1945 він брав участь у тайних нарадах комуністів. На зібранні в 1937 р., скликаним Ирлом Бравдером, згадано імя Латімора як члена партії і його назначено до комуністичної ячейки в Інституті Тихоокеанських Відносин. В 1943 на правильнім зібранні „Політбюра", в якому брали участь такі люди, як Бравдер, Фредерик Вандербілт Філд і Джек Стечел, говорено про Латімора як комуніста. В р. 1944, коли д-р Латімор поїхав до Китаю як дорадник Генрі Волеса, Стечел сказав Буденцові, як редакторові комуністичної газети, що Латімор є комуністом. В часі, коли Буденц був редактором, йому казали, що кодові букви „L" або „XL" на тайних документах, які розсилано головним комуністичних організацій, мали означати д-ра Латімора.

На запити підчас переслухання Буденц заявив, що він самий ніколи не зустрічав ані не бачив Латімора. Він теж чув, що Джозеф Барнес, редактор закордонних справ у щоденнику „Ню Йорк Гералд Трибюн", був комуністичним попутчиком. Комуністи казали своїм агентам представляти китайських комуністів як „рільничих реформаторів" і цією лінією йшов Латімор. Часом комуністи давали волю своїм попутчикам писати інакше, щоб змилити слід. Від 1945 р. дали наказ, щоб розпочинати судові процеси проти кожного, хто назвав закритого комуніста комуністом на те, щоб терроризувати письменників і видавців, які не мали певних доказів.

Після Буденца переслухано бригадира генерала Еліота Торпа, колишнього голову розвідчої служби в армії ген. Доглеса МекАртура. Торп заявив, що він вважає Латімора за вірного американця і не підозріває його, щоб він був комуністичним агентом.

СЕН. М'КАРРАН ЗА РЕВІЗІЮ ІМІҐРАЦІЙНОГО ЗАКОНУ.

Сен. Пат МекКарран зголосив внесок, щоб Конґрес повнотою перередагував закони про іміґрацію й натуралізацію. Водночас він передав сенатові звіт правничої комісії з поміченнь над іміґрацією й натуралізацією, який має послужити за підставу для дискусії над цими справами. Звіт є вислідом півтретярічної праці підкомісії й обіймає закони від 1911 до 1940 р. Переміною обох законів сенатор хоче забезпечити Америку перед приїздом комунізуючих і загалом підривних осіб. У пропозиціях сенатора міститься між ін. постанова, щоб іміґрацію оперти на економічних потребах Америки і відповідно до того встановити квоту для країн. Теж треба б змінити постанови про іміґрантів з Азії, твердить МекКарран.

ГЕН. СЕКРЕТАР ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ НА КОНФЕРЕНЦІЇ У ПРЕЗИДЕНТА.

Триґве Лі, генеральний секретар Обєднаних Держав, відвідав Білий Дім в четвер. На конференції крім президента був приявний секретар стейту Дін Ачесон. Лі не виявив, яка була ціль його відвідин, одначе сказав, що він завжди чується підбадьореним розмовою з президентом. Він не заперечував одначе, що має намір поїхати до Европи на розмову з премієром Франції й Англії, а опісля зі Сталіном, як це свого часу оповістила преса. Заступник ген. секретаря, Байрон Прайс, згадав, що 25 квітня припадає пятирічча оснування О. Д. на конференції в Сан Франсиско, яку відкрив президент Труман.

ОЩАДНІСТЬ НА ПОШТІ ЗВЯЗАНА З ВИДАТКАМИ НА ОБОРОНУ.

Обмеження, пороблені в доручуванні поштових пересилок і вибиранні їх зі скриньок, звязані з необхідними ощадностями на видатки для оборони країни, як це пояснюють вашингтонські кореспонденти. Тому, що президентові закидають розтратність у видатках, він хоче завести ощадности в таких ділянках уряду, у яких це можливе. Це мала б бути його зброя у виборчій кампанії.

ЗНИЖЕНО ВІДСОТОК НА ПОЗИЧКАХ ДЛЯ БУДОВИ ДОМІВ.

Вашингтон. — Президент Труман підписав закон про висигнування три з половиною біліона долярів на позички для будови домів середнезаможними особами. Негайно після того уряд оприлюднив, що обнижує на одну четверту відсотки від позичок, які йдуть в формі мортґеджів на будову мешкальних домів. Це дасть спроможність заощадити пять (мільйонів річно довжникам при сплачуванні відсотків.

КОНҐРЕСМЕНИ ЯК ЛАБІЙСТИ, КОЛИ ПРОМОВЛЯЮТЬ НА ЗІБРАННЯХ.

Конґресмен Клайд Дойл вийшов з критикою тих конґресменів, які виголошують промови на зібраннях різних економічних груп. Він того погляду, що в такий спосіб конґресмени стають прихильниками таких груп і потім це відбивається при голосуванні. Звісно, що між конґресменами працюють сильно заступники різних фірм, і не є виключене, що конҐресмени піддаються під їхні впливи.

ТРУМАН ЗА КАМПАНІЮ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРАВДИ ПРОТИ СОВЄТСЬКИХ БРЕХОНЬ

Вашингтон, 20 квітня. — Президент Труман повідомив Американське Товариство Видавців Газет, що він дав інструкції секретареві стейту Дінові Ачесонові розвинути посилену програму для розголошування американських інформацій при поборюванні російського совєтського „обману, перекручування й брехонь". Він запросив до співпраці американських журналістів при розповсюднюванні фактів, які вказують, що Америка є „в цілості віддана ідеї миру". У цій справі він сказав:

„Ми мусимо представити себе самих такими, якими ми на справді є, а не такими, якими нас представляє комуністична пропаганда. Нам треба обєднати наші змагання зі змаганнями інших вільних народів у постійній посиленій програмі для поширення справи волі проти пропаганди неволі. Ми мусимо дати про себе знати по цілому світі нашою великою пропаганідою правди".

Труман використав зібрання американських газетярів для виявлення власної програми уряду яка розсилає інформації закордон. Він признав що більша частина видавців і редакторів сповнюють вірно своє завдання одначе згадав, що деякі роблять це недбало.

„Закордонна політика не має бути предметом партійного насвітлення. Факти про Европу або Азію не мають бути перекручувані для догодження одній стороні або другій у політичній дебаті. Перекручування фактів може змінити напрям перед виборами вдома, одначе це пошкодить програмі нашої країни закордон". Опісля ще сказав президент: „Совєтська пропаганда безупину очорнює Злучені Держави, називаючи нас нацією воєнних підпалячів та імперіялістів. Ви знаєте, яка це нісенітниця. Ми знаємо, що Злучені Держави є повнотою присвячені справі миру. Нашою ціллю не є йти до війни, хиба в обороні свободи. Наші діла вказують, що ми насправді такі, як ми говоримо. Одначе, коли люди по цілому світі вибирають тепер між демократією і комунізмом, важливою справою не є те, що ми для себе знаємо про наші цілі, тільки те, що вони знають".

Свою промову виголосив президент підчас обіду Товариства Видавців у готелі Статлер. Згадуючи про Росію, він не щадив слів для натаврування її за те, що вона представляє себе „оборонцем миру й опікуном безборонних націй".

ЧЕСЬКИЙ ЧАСОПИС „ГЛАС" ПЕРЕСТАВ ВИХОДИТИ

Вилксбері, Па. — Словацький тижневик „Єднота" сповіщає, що з днем 14 квітня 1950 р. вийшло останнє число „Гласу", найстаршого часопису чеських католиків у Злучених Державах. Його заложив у місті Ст. Луїс, у стейті Мизури, перед 77 роками монс. Йозеф Гессун. Довгий час редагував його монс. д-р Гинек. Як причини упадку часопису подано: 1. недостачу читачів; 2. недостачу чеських співробітників, які вміли б вести часопис в примірній виді.

МОСКВА ПРИГАДУЄ ЛЕНІНА

Москва, 21. квітня. — „Большевик", орган центрального комітету всесоюзної компартії, відгребав з архівів „вчення Леніна" та надрукував велику статтю, цитуючи його думки відносно американсько-совєтських стосунків. Фраза Леніна: „Хай американці не зачіпають нас, ми не зачіпатимемо їх" — стала моттом статті, в якій доказується можливість співіснування капіталістичної і комуністичної систем. „Большевик" передруковує інтерв'ю, що його дав Ленін в 1920 році кореспондентові нюйорського „Івнінг Джорнел".

ЩЕ ОДНА ЖЕРТВА ТРАГІЧНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДОЛІ

Ню Йорк, 21. квітня. — Вчора повісився на стриху в домі свого мешкання при 8-мій стр. 33-літний студент Мирон Радловський, що дев'ять місяців тому приїхав до цеї країни з европейської скитальщини. Покійний залишив записку, в якій прохає вибачення за свій вчинок та просить не шукати жадних інших причин його вчинку, бо нею були тільки його нерви, розшарпані дотеперішніми переживаннями.

ПЕРШИЙ ТРАНСПОРТ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЗБРОЇ В НОРВЕГІЇ

Осльо, Норвеґія, 21. квітня. Вчора вранці причалив до місцевого порту корабель Мормекдейл з першою посилкою американської зброї для цеї країни в рямках Атлантійського Пакту. В посилці було 300 тон головно малої зброї та амуніції. Приїзд корабля був задержаний в таємниці, з огляду на можливості комуністичних саботажів та заворушень. На всякий випадок були пороблені теж відповідні заходи безпеки. До будь-яких інцидентів не дійшло. Заповідається дальший приїзд транспортів зброї, не подаючи жадних подробиць.

БЕЛЬҐІЙСЬКІ ПАРТІЇ ПОГОДИЛИСЯ В СПРАВІ ПОВОРОТУ КОРОЛЯ

Брюсель, 21. квітня. — Три головні бельґійські партії, католицька, ліберальна і соціялістична, погодилися наостанку в справі повороту короля Леопольда, приймаючи за базу його пропозицію про передачу фактичних королівських повновластей своєму синові, принцові Бодуїнові. Леопольд тільки формально задержить королівський титул, аж доки справа не буде остаточно вирішена парляментом, як Бодуїн, тепер 19-літний, досягне повноліття. Компроміс між партіями остаточно заповідає можливість закінчення довгої політичної кризи з цього приводу.

СПОДІЮТЬСЯ 10,000 УКРАЇНЦІВ НА МАНІФЕСТАЦІЇ ВІРНОСТИ

Ню Йорк, 21. квітня. — Український Маніфестаційний Комітет сподіється, що в недалекій вже параді з нагоди проголошеного вже офіційно „Дня Вірности" візьме участь около 10.000 українців з нюйорської метрополії. Маніфестація, як відомо, відбудеться по 5-тій Евеню в суботу 29-го квітня. Свою участь зголосило вже 25 українських організацій. Українська група оформлюватиметься на 92 Стріт на схід від Медісон Евеню в-год. 2-гій після полудня. Український відділ, що очолюватиме всі національності групи, вестиме Володимир Бакад. Напереді йтимуть українсько-американські ветерани, з Василем Цюпою на чолі. Буде п'ять військових оркестр. Прохається всіх ветеранів, без огляду до яких організацій вони належать, щоби вони зголосилися до цего походу. Вони дістануть окремі шапки (кепси) та відзнаки. Цивільну групу вестиме голова Об'єднаного Комітету адв. М. Гаврилко. Дуже важне, щоби якнайбільше українців, зокрема українок, прийшли в національних костюмах. Організації йтимуть групами і з прапорами та транспарентами. Буде два вози, удекоровані за мистецькими проектами артистів-мистців С. Гординського і С. Литвиненка. З Комітету ще звертаються з проханням, хто з українців міг би поставити на тую ціль до розпорядження вантажну автомашину. Підготова до цеї величаної паради вже закінчується. Комітет ще звертається до всіх оо. парохів та всіх організацій і товариств, щоби доложили максимальних зусиль і захохотили своїх парафіян і членів до масової участи в маніфестації, що має виявити українську відданість американським ідеалам волі, що від віків були теж українськими ідеалами.

АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ЛІКАРІ В ДОПОМОЗІ НОВОПРИБУЛИМ

Филаделфія, 21. квітня. — В приміщенні ЗУАДКомітету відбулися вчора наради місцевих американсько-українських лікарів, предметом яких було, м. інш. бажання допомогти в професійній праці новоприбулим українським лікарям. В нарадах взяли участь лікарі: майор Петро Романів, капітан маринарки Андрій Сокальчук, капітан Тарас Рибачок, Євген Пащук, д-р Еміль Герасимів, та д-р Павло Дубас, і від Екзекутиви Комітету д-р Галан. У висліді нарад рішено звернутися окремим меморіялом до стейтової Ради Лікарів, Американського Медичного Товариства та до губернатора стейту Пенсилвенія, прохаючи злагіднення інтерпретації закону щодо лікарської практики новоприбулих. Приявні рівночасно о-

ВДАЛИЙ ВЕЧІР ТАНЦЮВАЛЬНОЇ ШКОЛИ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк, 21. квітня. — Школа танців В. Бакада і Оксани Авраменко в Ню Йорку влаштувала вчора в приміщенях УМСА при 23-тій Вулиці черговий вдалий танцювальний вечір, програму якого заповнили попиcи малих і дорослих учнів цеї школи. Того роду імпрези багато причиняються до популяризації української культури серед американського загалу. Між іншим, школа виступить окремою групою та в національних одягах в українському відділі на Параді Вірности.

МОСКВА ДОМАГАЄТЬСЯ ВІДКЛИКАННЯ ЗАХІДНИХ ВІЙСЬК З ТРІЄСТУ

В СОВЄТСЬКІЙ НОТІ ОБВИНУВАЧУЄТЬСЯ АЛІЯНТІВ ЗА ВСТАНОВЛЕННЯ МОРСЬКОЇ БАЗИ НА ВІЛЬНІЙ ТЕРИТОРІЇ.

Лондон, 21 квітня. — Совєтський Союз виступив з доманням до західних аліянтів, щоб вони відкликали свої війська з вільної території Трієсту та встановили там цивільне управління — повідомила сьогодні вранці московська радіовисильня. В совєтській ноті, яку заступник мін. закорд. справ Громико вручив американському, британському і французькому амбасадорам в Москві, обвинувачується ці потуги, що вони створили в Трієсті свою військово-морську базу і тим порушили постанови мирового договору з Італією. В ноті нічого не згадується про приявність на цій же території теж югославських військ. Америка, Британія і Югославія мають в Трієсті по 5,000 вояків своєї залоги. Відносно військового управління тої території, його задержано досі, бо західні аліянти і Совєти в Об'єднаних Націях не можуть погодитися щодо кандидата на цивільного губернатора. В совєтській ноті стверджується, що на підставі постанов мирового договору з Італією, чужі війська повинні були бути відкликані вже в січні 1948 року. Крім того, в совєтській ноті говориться, що американські і британські війська в Трієсті не є ніким контрольовані та відбувають свої воєнні вправи. Все більше й більше американських і британських воєнних кораблів причалюють до Трієсту, вважаючи його за свою постійну базу. На території Трієсту будується аеродроми і військові бараки та промощується стратегічні шляхи" — твердить совєтська нота. Уряди західних великодержав розглядають совєтські домагання і обвинувачення і хоча хвилево здержуються від коментарів, в дипломатичних колах немає сумніву, що нота буде відкинена, як безпідставна.

ПОШИРЮЮТЬСЯ СТРАЙК ПОРТОВИХ РОБІТНИКІВ В ЛОНДОНІ.

Лондон, 21 квітня. — Неофіційний страйк робітників в місцевому порті, який почався на знак протесту проти виключення з профспілки трьох робітників, що взяли участь в організації комуністичного політичного страйку, почав поширюватися, як з усіх 27,000 робітників вже около 7,000 долучилися до тих 1,800, що страйк почали. 41 кораблів вчора намарно чекали на їх розвантаження. Міністер праці заявив в парляменті, що уряд з увагою слідкує за розвитком страйку, що його вважається насамперед порахунком між самими робітниками і їх репрезентацією.

ПРОКУРАТОР ДОМАГАЄТЬСЯ 24 РОКИ УВ'ЯЗНЕННЯ ДЛЯ ГРАЦІЯНІ.

Рим, 21 квітня. — Тут добігає до кінця військово-судовий процес проти колишнього фашистського маршала Рудольфа Грацiяні, обвинуваченого у воєнних злочинах. Прокуратор домагається для нього кари ув'язнення на 24 роки, але ця кара, на підставі зобов'язуючих амнестійних законів була б автоматично скорочена до 7 років.

ЗАХІДНІЙ БЕРЛІН ДОМАГАЄТЬСЯ ВІЛЬНИХ ВИБОРІВ.

Берлін, 21 квітня. — Міське управління західного Берліна звернулося до всіх чотирьох окупаційних потуг, домагаючись вільних виборів в цілому місті, на підставі яких можна було б створити один режим і одне управління для всіх секторів цього міста. В політичних колах не бачать жадних можливостей, щоби Совєти погодились на це домагання, але навіть його відкинення не залишиться без впливу на публічну опінію, здобуваючи її ще більше в користь західних потуг. Берлінці, в ухваленій одноголосно міською Асамблеєю резолюції, покликуються під цим оглядом на конституцію з 1948 року та на виборчий закон з 1946 року, що були прийняті всіми чотирма окупаційними потугами.

БУВШІ НАЦИСТИ МІЖ КАНДИДАТАМИ НА ЗАКОРДОННУ СЛУЖБУ.

Франкфурт, 21 квітня. — Західна Німеччина, в підготовці до майбутньої повної незалежности, завчасу вишколює своїх дипломатів, що могли б опісля репрезентувати цю країну закордоном. Але виявилося, що між 31 кандидатів на таку службу відразу попало аж 14 бувших членів націстичної партії. Цей факт серіозно комплікує посилену в останньому часі урядом в Бонн акцію за передачу німцям контролі їх закордонних зв'язків.

СОВЄТИ ПРОТИ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЄРУСАЛИМУ.

Тель Авів, Ізраїль, 21 квітня.— Совєтський Союз відкликає свою піддержку щодо ухваленої Об'єднаними Націями резолюції про інтернаціоналізацію Єрусалиму. Ізраїльський уряд прийняв зміну совєтського становища в тій справі „з великим вдоволінням". В дипломатичних колах вважають, що совєтська акція може завернути до Об'єднаних Націй знову цілу справу Палестини.

ЗВІЛЬНИЛИ ДВОХ КОМУНІСТИЧНИХ ДЕПУТАТІВ У ФРАНЦІЇ.

Париж, 21 квітня. — Французькі власті звільнили тимчасово двох комуністичних депутатів, що були заарештовані під час відомих комуністичних демонстрацій в Бресті, де вбито одного робітника.

КАРДИНАЛ САПЄГА НА АВДІЄНЦІЇ В ПАПИ.

Рим, 21 квітня. — Папа Пій прийняв вчора на приватній авдієнції польського примаса, кардинала Сапєгу. Предмет розмови невідомий, але вважається, що ним було загальне становище Католицької Церкви в комуністичній Польщі.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НА ВИПАДОК ВІЙНИ З СОВЄТАМИ

Московський „Ню Таймс" помістив статтю, в якій домагається „гострої кари" для тих американських чинників, що є відповідальні за „злочин" на Балтійськім морі. Стаття появилась уже по врученні амбасадором А. Дж. Кірком гострої американської ноти А. Громикові, заступникові совєтського міністра закордонних справ. Нота обвинувачує Совєти в зістріленню американського літака на Балтику в дні 8 квітня. Стаття в „Ню Таймс" вказує, яка буде совєтська відповідь на цю ноту та на ті вимоги, виконання яких домагається американський уряд. „Ню Таймс" вважає „інцидент" на Балтику американською „добре обдуманою, злобною провокацією". При тому стоятиме теж і совєтський уряд, хоч може не вжиє у відповіді таких гострих виразів.

Американський уряд поставив совєтському урядові свої домагання по найточнішим провіренню цілого „інциденту". Як це стверджує Артур Крок в газеті Ню Иорк Таймс, на наради в справі відповіді Совєтам покликано найвищих урядовців, дипломатів та військовиків. З ними обговорено детально не тільки саму відповідь, але й всі дальші консеквенції, особливо, коли б Злучені Держави не дістали відповідної сатисфакції.

Тим разом, як пише Крок, Злучені Держави вже пустилися на риск... Який це риск, можемо судити по словах таких осіб, які цілком певно є в курсі справ. Вони, якби навіть і не були в Вашингтоні на нарадах у справі американської відповіді Совєтам, то певно знають, про що йдеться. До таких осіб зараховуємо амбасадора В. Аверела Гарімена та ген. Омара Н. Бредлія. Вони обидва зараз заговорили про цей „риск".

Амбасадор Гарімен, промовляючи на обіді Демократичного Стейтового Комітету в готелі Волдорф-Асторія в Ню Йорку, заявив, що в боротьбі з Кремлем переможуть „вільні нації". „Історія та моральність є по нашому боці", а як Кремль голосить „неминучість диктатури пролетаріяту", то історія не каже нам, що „тиранія неминуча", але розповідає якраз про щось противне, бо про щораз успішнішу боротьбу людства за щораз *більшу свободу. Вказуючи на свободу, як найбільшого союзника* демократій, а теж на матеріяльну перевагу демократій, Гарімен не має найменшого сумніву щодо перемоги демократій у боротьбі з кремлівським імперіялізмом і кремлівською тиранією. При тому він кладе сильний натиск на конечну потребу ліквідації нужди і безробіття у демократіях та постійний соціяльний поступ, як передумови певного успіху в боротьбі з комунізмом.

Ген. Бредлі, голова Обєднаних Начальників Штабу, промовляючи в Конкорд, заявив, що Злучені Держави, Велика Британія та Канада, якщо будуть „політично обєднані", й остануть надалі сильними, зможуть забезпечити демократію для Західного Світу. Він не згадував по імені „Росії", а тільки говорив „про комуністичну небезпеку в Европі" та загрозу „нашим спільним ідеям та ідеалам", але це відноситься в першу чергу до загрози Злученим Державам, Британській Спілці, а далі тим вільним націям, що є обняті Атлантійським договором.

Отже, як виходило б, на випадок воєнного конфлікту з Совєтами демократичні потуги певні перемоги. Проте рахують, що свобода буде врятована тільки в Америці, країнах Британської Спілки та країнах обнятих Атлантійським договором, чи може ще в деяких, які до цього договору приступлять. А що ж буде з іншими націями?

Оборона західної півкулі

Хмари, які появилися на міжнароднім овиді спонукують усе американське населення думати про забезпеку цілої Західної гемісфери. Це така територія, яка будучи обєднаною, може оборонити себе перед нападом заморського ворога. Всякі інші комбінації щезають супроти велетенської загрози.

Знавці міжнародного права розбирають оборону Західної півкулі з правничого боку. Вони приходять до висновку, що існує правна підстава для оборони всіх Америк — від Аляски до Патагонії. Цю підставу покладено вже після створення Організації Обєднаних Держав на міжнародній Конференції у Сан Франсиско в 1945 р. Її підшукав сенатор Артур Г. Ванденберг, коли підчас конференції повстав спір між малими й великими державами, що зробити, коли на якусь малу країну нападе ворог, а вона не дістане оборони від Обєднаних Держав тому, що в О. Д. обєдналися великі потуги і звязали себе разом правом вета. Завдяки американському делегатові на цю конференцію, сен. Ванденбергові, вставлено до Чартеру О. Д. артикул 51, який дає право нападеній країні не тільки боронити себе, але й шукати колективної забезпеки.

Згаданий артикул став у пригоді й такій потузі, як Злучені Держави Америки. Організація Обєднаних Держав не тільки не має сили стати в обороні З. Д., але й не може однозгідно рішити організувати силу проти напасника. Зате на підставі артикулу 51 О. Д. можна організувати колективну силу цілої Західної півкулі для своєї оборони.

Колективна сила залежить від солідарности країн, які добачують свій власний інтерес в обороні нападеної країни. Таку колективну силу створено Міжамериканським Договором Взаємної Допомоги, підписаним 21 американськими країнами в Ріо де Жанейро, в вересні 1947 р. Договір з Ріо є закріпленням Акту з Чапултепек, підписаного тими самими країнами в Мексику в 1945 р. Оба ці договори стверджують засаду, що кожна країна вважатиме за напад на неї саму, якщо хтось нападе на одну тільки країну, що приступила до Договору з Ріо.

Договором з Ріо положено підставу до Організації Американських Держав, яку оформлено на Девятому Міжнародному Конґресі Американських Держав в 1948 р. Перший такий конґрес відбувся перед 60 роками, коли то зорганізовано Пан-Американську Юнію.

На північнім кордоні Злучених Держав лежить Канада, яка не є вповні незалежною країною, ані не є республікою. Це була причина, чому вона не могла мати своїх делегатів на конференцію в Ріо. Тому Канаду треба було приєднати до спільної оборони іншим способом. Цього довершено Північно-Атлантійським Пактом, заключеним в березні 1948 р. між Злученими Державами й 11 іншими країнами, у більшій частині европейськими державами. Цей Пакт має точки подібні до договору з Ріо, а головно містить в собі постанову про взаємну оборону. Там теж сказано, що напад на одну країну з Атлантійського Пакту буде вважатися за напад на кожну країну і тому кожна з них обовязана йти на допомогу нападеній державі.

Північно-Атлантійський Пакт є в свою чергу розширенням реґіональної умови пяти держав: Бельгії, Голяндії, Люксембурґу, Британії, Франції. Всі вони підписали договір у Брюсель, в Бельгії, в березні в 1947 р., яким зобовязалися помагати собі взаємно на такий лад, як американські країни, хоч у менших розмірах.

Оці договори вказують, що на ділі нема тепер місцевої чи реґіональної оборони, а є складна, зате могутня, оборона однієї половини світу проти другої. Це саме робить вибух війни важчим і більш небезпечним ніж колись. Оці договори дали підставу до існування теперішнього збройного миру коли Обєднані Держави не змогли забезпечити миру на підставі почуття права, всесвітньої моралі й згідного переконання майже всіх народів світу.

Микола Чубатий.

Совєтські сателіти, світ демократії та Україна

Про що конкретно йдеться у спорі між Совєтами та світом демократії під проводом Америки? Йдеться демократичному світові про це, щоб комунізм залишився в межах совєтської Росії, побільшеної набутками в другій світовій війні, та щоб він не накидав своєї комуністичної системи насилу ніякій нації поза межами Совєтів. Якби так сталось, Америки та інші демократичні потуги були б вдоволені та жили б з Москвою в найкращій згоді. Так представляв собі повоєнний світ през. Рузвелт та його адміністрація. Того бажають собі демократичні потуги одначе того не хоче Кремль, який поставив собі ширшу ціль: поширити комунізм на цілий світ, а рівночасно під плащиком комунізму, поширити теж і перевагу Росії в цілому світі. Хоч як нелюдська є комуністично-совєтська система, хоч як багато жертв в людях вона пожерла, не враховуючи океану горя мільйонів людей, Совєти далі обдурюють маси позасовєтських народів потребою перебудови цілого світа на нових, ідеалістичних засадах комуністичної демократії. В цім саме лежить їх динаміка.

Демократичні держави всесвітних ідеалістичних кличів досі не кидали. І в цім саме їх слабість. Тут саме джерело, невдачі демократичного світу, втрати так багато територій та зіпхнення його на оборонні позиції. Опортунізм демократичних держав під проводом Америки супроти Совєтів та переконання, що за ціну полишення Совєтам мільйонів людей, росіян та низки неросійських народів, в найтяжчій неволі тіла та духа можна купити мир, показався лихим обрахунком, **бо свобода на світі є неподільна.**

В практичному життю поміж народами, зокрема на терені Обєднаних Націй, появилася безпримірна облуда. Совєти, Америка та демократичні держави світу укладали цілими місяцями, а то й роками, міжнародні умови про права людини чи про народовбивство як міжнародний злочин, хоч рівночасно кожен знав, що саме той совєтський делегат, що сидів по противному боці стола, є нині найбільшим порушником прав людини, є практикуючим народовбивцем.

Компроміс добра зі злом, світла волі зі світом червоного насилля, тільки підірвав віру в міжнародну мораль взагалі. Сидження представників свобідного світу при однім приязнім столі зі злочинцями не дало довго ждати на фатальні наслідки. Совєти набрали переконання, що демократичний світ це вже дійсно „зігнилий світ заходу", зовсім так, як думали колись про захід московські панславісти. Народи, що межували зі Совєтами та на своїй шкурі відчували їх зможену по війні силу стратили віру, що рятунок для них може прийти зі заходу від побідної демократії. Тим способом скомунізувалася Польща, Болгарія, Румунія, Угорщина, Чехословаччина, а вкінці й Китай в Азії.

Як народилися совєтські сателіти.

Так само, як колись в Україні, комунізм в нових скомунізованих державах представляв спершу смішно малу силу. Деякі з нинішних совєтських сателітів, як Польща, Угорщина, Болгарія та Югославія були радше антикомуністичними бастіонами в середущій Европі та на Балканах. Одна тільки Чехія була в деякій мірі приготувана на прийняття комунізму завдяки сліпій proросійській політиці през. Бенеша. В додатку чеські католицькі сили, могутній спротив поширенню комунізму в европейських націях, були слабі. В американськім журналі „Товт" за місяць березень ц. р. появилася дуже інтересна стаття посла до чеського парляменту Богдана Худоби під заголовком: „Чехословакія: Студія над розкладом Нації", яка подає незвичайно обильний матеріял, що ілюструє досконало, як чеський президент Бенеш сам розкладав духово чеську націю, поки не завів її в таке положення, з якого сам не вмів вийти, себто — до комунізму.

Антикомуністичні сили в державах сателітах скоро зачали топніти при зустрічі з міжнародною дійсністю, себто видячи безкарність Совєтів в поширюванню комуністичної системи серед своїх сусідів. Революційні протисовєтські кола огорнула безнадійність та переконання, що шкода тратити сили, краще вартісну національну енергію заощадити на майбутню, більше пригожу ситуацію для національного визволення. Совєтська система нині щораз то кріпкіше закріплює свою владу та з нею й російські впливи. Надія на нового Тіта в Европі чи в Азії зовсім безвиглядна, бо Тіто це був недогляд Кремля. Це другий раз не повториться, бо московське Політбюро вміє витягати науку з історичного досвіду, чого не все можна сказати про світ демократії.

Охота демократичного світу відвоювати сателітів від Росії.

Тепер, коли в світі вже перестали говорити про плян окруження Совєтів з боку демократії, а зачали говорити про плян Совєтів окружити Америку та інші демократичні потуги, зайшла зміна в політиці демократичних держав. Від дефензиви та толерування большевицьких завоювань без війни перейшли до пляну відзискати сателітів для світу демократії; одначе ще й тепер ані один крок дальше. Совєтська імперія в її побільшених межах мала б остати поза межами поля офензиви. Наступ демократичної пропаґанди має спинитися на лінії Керзона та на других східних межах теперішної Польщі. Нова тотальна дипломатія хоче принести волю тільки сателітам; народи совєтської імперії мали б стати дальше в „совєтськім раю". Така виглядає тепер політична лінія офіціяльних кол Америки, така сама політична лінія неофіціяльних кол, що мають одначе великий вплив на формування практичної політики нашої країни. Маємо на думці тепер впливову організацію „Фрі Юроп", для якої межі вільної Европи мають кінчитися під Перемишлем та Кеніґсберґом. Тим леґалістичним береженням тегеранських, ялтських та почдамських постанов малося б спинити поступ комунізму в світі.

Ми глибоко переконані, що це така сама помилкова політика, як і попередня. Вона не доведе до відзискання совєтських сателітів для світу демократії, а тільки ще більше ослабить революційні сили в Совєтах, бо вони наберуть переконання, що в цій світовій ситуації немає для них можливостей успішної боротьби. З другого боку прямо, годі подумати, щоб Совєти без війни погодилися забратись з тих територій, які їм удалося захопити. Це краще всіх знають народи східної та середущої Европи і ледви можна сподіватися, щоб вони дали себе зрушити до якоїсь поважнішої протисовєтської акції міражами неозначеної допомоги в боротьбі проти Совєтів.

Нова політика демократичних держав та Україна.

Тому, що нова офіціяльна політика Америки нічо не згадує про Україну, а неофіціяльні американські кола у своїй менше обовязуючих виступах справу втягнення України в боротьбу проти Совєтів покищо далі відкладають на бік, то кожен ознайомлений з большевизмом прийде до переконання, що ціла така політика засуджена на невдачу. Світ гноблений большевизмом не знає кордонів на лінії Керзона і свобода не може бути на світі поділена. Або цілий світ буде вільний та демократичний, або цілий світ, як не нині, то завтра стане жертвою новочасного червоного російського варварства. Це добре знає Кремль і до того стосує свою політику.

Хто хоче нині успішно поборювати світовий комунізм, той мусить виступити з ясними кличами визволення людини та визволення всіх народів по

(Докінчення на стор. 3-тій)

Лев Ясінчук

ВИЗВОЛЬНИКИ

(Уривок з повісти: „Данина Молохові")

1)

— Будемо пам'ятати сьогоднішний день. Затямте: 22. вересня 1939 р. Якраз 3 тижні, як почалася війна, — каже поштовий урядник до митного урядника, наближаючися до нього.

— Чому такий пам'ятний день? — питає у свою чергу митний урядник, що за час війни ще більше погруб, бо не робив служби. Ніякі товари не приходили з-за границі, а будинок уряду збомбардований і ще горить та самочинно стріляє вибухаючими крісовими набоями, що були там складені.

— А як же непам'ятний; ви тільки погляньте: десь від 10-тої години зранку почався розвал армії, тепер щойно по обіді, а то не видно хоч би на лік ані вояка, ані поліціянта. — Десь так щезло військо, як дим; як ложка цукру, що розпускається в кип'ятку. Деякі справилися так достоту, немов би й про них складена пісонька:

„Сєдем лят вођовал,
Шаблі — нє виймовал"...

Поштовий урядник дарма, що українець, відважився тепер пошуткувати навіть з війська.

— Такий спокій в місті, — каже, — якби щойно новий світ народжувався.

— Ой, народжується. Чув я, що Червона Армія вже у Винниках і прийде до нас або ще до вечора, або завтра ранком, — замічає митний урядник пригнобленим голосом. І як же тепер почуваєтеся, пане раднику?

Поштовий урядник узяв питаючого за кляпу сурдута й наблизивши до нього своє обличчя говорив:

— Як? Так поміж нами: як курятко, коли побачить яструба.

Якесь таємне вижидання чогось невідомого, щось немов нависло над усіма.

Надійшов з міста кооперативний службовик, хоч горбатий, але як завжди, елеґантно одягнений і як звичайно — трохи підхмелений.

— Про що так радите, панове?

— То ви знаєте завжди щось нового. Там, відки ви вертаєте (натяк на шиночок), завжди щось більше знають, — ніби жартом витягає відомости митний урядник.

— Мир і тишина в місті. — Тільки чув я, що в Народному Домі при Театральній вулиці зорганізувався Ревком, — каже горбань.

— Ревком? А що ж то ревком? — питає залізничник, що пружиновими дерев'яними ногами також надійшов до гурта.

— Революційний Комітет. — Зорганізував його, Струк, молодий урядник „Дністра". Він то й міліцію вже організує. — Майже самі студенти вступають.

— А на що ж то Революційного Комітету? Та ж більшовики не роблять революції. Вони йдуть на поміч Польщі, проти Гітлера, — каже урядник без ніг, що не може освоїтися без існування Польщі.

— На поміч? Но-но; зробили пакт з Гітлером і йдуть проти нього, вам на поміч... Та що ви говорите! — докинув майже оприскливо поштовий урядник.

— Може й ваша правда. То що нам у такому випадку радите робити?

— Я нічого не раджу. Нехай кожний робить, що хоче. Я сам залишаюся, — каже горбатенький елеґант з усміхом, що в нього звичайно на підпитку.

— Чи Левчук лишається? — кинув цікаво питання кривий. Всі розмовники насторожились на відповідь.

— Я ще з ним не говорив про те. Але, коли б не мав залишитися, здається був би сказав мені.

— Коли ви оба залишаєтеся, то й я, — каже кривий, — залишуся.

— Я теж, — додав поштовець.

— Я й не думав рухатися. Нехай діється, що хоче, — добавив митник.

— Тільки ви, панове поляки, вважайте, щоб нам українцям що не сталося тієї ночі. Міліція — міліцією, може наспіти запізно, а знайте: Колись може бути кривавий обрахунок, — каже поштовець.

— Ще й який, — докинув горбунець. Голова Ревкому це мій приятель.

— Не бійтеся, панове, нічого. Правда, пане Юзю? — звернувся кривий до митного урядника.

— Хто хотів би сьогодні ввійти до нашої камениці, то попробував би моїх мускулів. Я певний, що й інші мені поможуть. Сидіть сміло, — заспокоював митний урядник, показуючи свої грубі рамена й засукуючи на них рукави.

Розійшлися. Ніч була дуже тиха. Трохи похолодніло, стягалися хмари, що закривали світло зір щораз густіше. Збіралося на дощ; немов природа хотіла зовсім відмежувати нову добу, що от-от наступить. — Мешканці позамикали входові двері до камениць, хоч повиставляли горожанські варти, як на кожну ніч від початку війни. Але вартам наказали мешканці бути внутрі камениць. Порадилися, що коли б хто настирливо добувався в ночі, то варта заалярмувала б мешканців і щойно в приляві більшого гурта буде розмовляти з прихожими. Від довгих днів перший раз мешканці пороздягалися направду так, як до сну. І можна б дійсно спати. Але сон не береться. Нерви забагато пережили, за сильно стрясалися весь час і не всилі так швидко заспокоїтися. Здається, що мало хто спав. Темноту на вулицях використовували ті, що рішилися йти на захід, не дожидаючи більшовиків. З клунками у руках сунулися тіні вулицями, то самітні, то-гуртами. — Покидають Львів. „Коли б нас хоч не дігнали" — думає неодин.

Мандрували пішком на захід, випереджуючи більшовицьку армію. Інші — залишалися, щоб на власні очі приглянутися.

Ранок 23. вересня 1939 р. — Перший непривітний день від початку війни. Чи ж би якийсь знак?.. Сіро, понуро, ще й дощ пустився. А тут здовж Львова, від початку Личакова аж поза Богданівку, тягнулася безперервна валка червоноармійського обозу. Здовж вулиць стояв цікавий народ по обох боках. Сподівався побачити бадьору побідну армію, що веселим кроком перемашерує через Львів. Може собі на це дозволити. Перемога була легка; прецінь, покинена урядом польська армія, бачила в більшовицьких вояках своїх союзників. Тільки де-не-де приходило до невеличних сутичок між більшовицькими й незорієнтованими відокремленими польськими відділами. Більшовики розтрублювали по світі, що цей похід коштував їм півтора тисяча людей, але місцева опінія вважала таке число сильно переборщеним. Похід червоної армії на українські землі недавної Польщі, це була просто — прогулька, а щонайбільше — воєнні вправи (Дальше буде).

Лев Шанковський

ПРАПОР

Читач „Енциклопедії Українознавства" знає погляд д-ра Андрусяка про порядок кольорів в українському державному національному прапорі. Можна сумніватись в доцільність поміщення таких однобічних поглядів в енциклопедії, що, як наукове видання повинно бути суто-об'єктивне. Було б доцільніше, коли б цю справу реферували були наші вчені, як ось проф. Курінний, або проф. Сенютович-Бережний, що можуть з'ясувати справу науково й об'єктивно. Можна сумніватись теж і в доцільність поміщення статті д-ра Андрусяка під наг.: „Прапор" в ч. 78. „Свободи" з дня 5. квітня 1950 р.

Без сумніву, д-р Андрусяк має право до таких, чи інших поглядів, але мені йдеться тільки про те, чи варто переносити на американський ґрунт шкідливу й компромітуючу нас суперечку про порядок красок в українському державно-національному прапорі, яка мала місце в українських таборах в Німеччині і завдала стільки шкоди українській справі взагалі. Чи варто „відогрівати" цю гризню по цьому, коли ця справа здавалося б, уже тимчасово рішена остаточно і здавалося б немає потреби викликувати її наново, на еміграції, де такий запальний ґрунт для всяких „принципових" конфліктів і суперечок. На мою думку не варто і рішуче не треба.

Не думаю на цьому місці, дискутувати з однобічним поглядом д-ра Андрусяка про порядок красок. Можу хіба сказати, що кожний прихильник противного погляду може навести цілий ряд противних аргументів й убрати їх, стилістично, в ще більше переконливу форму, як це зробив Андрусяк. Але з фактами дискутувати важко. Знов факти ці кажуть, що всі українські уряди, які існували між 1917 і 1939 рр. приймали блакитно-жовтий порядок красок у нашому прапорі. Кожний цікавий читач може про це переконатися, розгорнувши шосту книгу „За Державність", журналу Українського воєнно-історичного товариства в Варшаві, і оглянути там колірову таблицю, на якій представлено, в усій його красі, воєнно-морський прапор Української Народної Республіки, що таким залишився і за Гетьмана, і за Директорії і таким дійшов до наших часів. Порядок красок у ньому блакитно-жовтий. Поклонники геральдики, що хочуть накинути нам, за всяку ціну, шведський прапор (жовто-блакитний) охоче видягають казку про те, що секретарка, яка переписувала закон УЦРади „помилилась" і подала противний порядок, як був ухвалений. Ці поклонники є, одначе, „геральдично" неконсеквентні, поскільки геральдика виразно каже, що державний знак (тризуб) не може бути поміщений на долішній красці прапора, отже годі собі уявити жовто-блакитний прапор з тризубом на долішній, блакитній красці.

Пригадати ще треба, що в час існування української самостійности в рр. 1918—1920 різні українські уряди ухвалили не тільки порядок красок у прапорі, але й цілий ряд інших „дрібничок", зв'язаних зі справою державного прапору, а саме постанови про прапор Голови Держави, посланника Української Держави, про воєнно-морський і морсько-торговельний прапор, тощо. Напр. згідно з цими постановами — український воєнно-морський прапор був білий з синім хрестом на ньому. В лівому розі було розміщені синя й жовта краски, при чому синя краска була вгорі і на ній пишався золотий знак тризуба. Такий прапор згідно з свідченнями кап. лейтн. Святослава Шрамченка висів на кораблях Української Чорноморської Фльоти і такий показано на кольорових таблицях в різних виданнях, де публікувались спогади цього українського морського офіцера. І це є наші національно-державні традиції, бо це є традиції Великої Української Національної Революції 1917-1921 рр., а не довільні геральдичні інтерпретації, які нашими традиціями не є й не були.

В своїх статтях д-р Андрусяк, пропонуючи свої погляди, подає також неправдиві факти. Уважаю своїм обов'язком виправити ці неточності. Кожен учасник вимаршу УСС зі Стрия пригадує дуже добре, під якими прапорами виходили УСС в поле, вони навіть зафіксовані в спогадах польського історика Доктора Філяра, що відпроваджував своїх учнів — УСС на залізничу станцію. Кожний УСС пригадує собі блакитно-жовті прапори під якими воював на Маківці, і на Лисоні, і на широких степах України. І тому неправдою є, що „в вересні 1948 року не прийшло до спільного влаштування „Свята Зброї" в українському таборі в Мюнхен-Фраймані тому, що СУВ (Союз Українських Ветеранів) обстоював жовто-блакитний, а СУМ (Союз Української Молоді) — синьо-жовтий" прапор. Насправді, „Свято Зброї" відбулось спільно на таборовій площі, під блакитно-жовтим прапором і це стверджую, як учасник цього свята, що можуть і повинні ствердити також інші учасники. Річ у тому, що СУВ (Союз Українських Ветеранів) не мав найменшої підстави обстоювати жовто-блакитний прапор проти рішення Делегатського З'їзду СУВ, що відбувся 5-6 травня 1946 року в Ульмі і який ухвалив **„прийняти прапор Союзу Укр. Ветеранів синьо-жовтий (синій колір вгорі, а жовтий внизу), прапор під яким боролись ветерани в час визвольних змагань Українського народу за свою Державну Незалежність в роках 1917—1921"**. Витяг з протоколу цього з'їзду, за підписом Голови З'їзду СУВ ген. полк. М. Омеляновича-Павленка, цитую дословно з видання „Український Комбатант" ч. 1. 1947. р., стор 54, яке появилось в Німеччині. До цього можу додати, ще, що я сам, подібно, як і д-р Андрусяк, служив в УГА і в армії УНР від 1 листопада 1918 р. до 30 листопада 1920 р., в якім то дні, як галичанин, був я звільнений з армії УНР і я за цей час не пригадую собі інших прапорів, як блакитно-жовті під якими дійсно боролись обі українські армії в час Визвольних Змагань 1917—21 рр. І це є наші національні державні традиції, якими нам слід дорожити. А вже балачки про чорно-жовті сумівські прапори на Фраймані треба покласти на карб полемічних прикрас, якими д-р Андрусяк старається переконати своїх читачів. Як мешканець табору Фрайман у часі від 1946—1949 року можу ствердити і з цим погодяться хіба всі фрайманці, що в нас усі українські національні свята проходили під блакитно-жовтими прапорами, які завжди завішувано на таборовій площі і які ніколи не нагадували чорно-жовтих австрійських цісарських прапорів.

Не відповідає правді також твердження д-ра Адрусяка, що УНРада на своїй Другій Сесії „рішила замінити жовто-блакитний прапор синьо-жовтим, щоб удобрухати ОУН(р)". По-перше, не було що змінювати, поскільки не було ніколи жовто-блакитного державного прапору, а він існував тільки в уяві українських поклонників геральдичної науки. По-друге, як учасник нарад першої і другої Сесій УНРади і член фракції ОУН(р) мушу ствердити і з цим ствердженням погодяться, думаю, всі члени УНРади, що справа малась не так, як її з'ясовує п. д-р Андрусяк. Навпаки, тут треба було „удобрухувати" більше фракцій УНРади, поскільки й УНДО, УНДС і УДРП обстоювали також синьо-жовтий порядок красок. Ще на першій Сесії УНРади покликано до життя комісію, що мала на меті упорядкувати справу укр. держ. нац. прапору й припинити той хаос, який існував, в цій справі, на еміграції. Ця комісія радила між першою й другою сесіями, запрошуючи до участі визначних українських науковців, що склали були свої реферати на письмі. Вже на комісії погляди на порядок красок в українськім національнім прапорі скристалізувались були так, що синьо-жовтий порядок обстоювали фракції ОУН(р), УНДО, УНДС, УДРП (права). Жовто-блакитний порядок обстоювала виразно ОУН під проводом полк. Мельника і, здається, частинно, СУС. Такі ж погляди були репрезентовані на Другій Сесії, на якій вислухано реферату посла п. Олексієва (УНДС), що реферував від комісії, **яка пропонувала синьо-жовтий порядок** і посла п. О. Бойдуника, який реферував окреме становище ОУН під проводом полк. Мельника. Друга Сесія прийняла бурхливими оплесками кінцеву заяву посла О. Бойдуника, що його фракція голосуватиме за блакитно-жовтий порядок красок, щоб бодай у такій важливій справі добитись одноголосного рішення всіх фракцій УНРади. (Не було б цієї заяви, рішення УНРади було б прийнято більшістю голосів за блакитно-жовтий порядок). Державницька заява представника фракції ОУН під проводом полк. Мельника спричинила те, що рішення в справі українського державно-національного прапору, яке має обов'язувати до рішення Української Конституанти в Києві, запало на Другій Сесії УНРади **одноголосно**. Згідно з цим рішенням порядок красок українського державно-національного прапору є блакитно-жовтий, при чому блакитна краска є вгорі.

В цьому місці мені хочеться ще додати, що сучасні Визвольні Змагання Українського Народу, що їх веде український нарід організований в УПА проходять під блакитно-жовтими прапорами. Це незаперечний факт, що його можна доказати цитатами відповідних підпільних видань з часу від 1941 року до сьогодні. Немає, здається, вже для нікого сумнівів, що боротьба УПА — ввійде також в наші державні традиції.

Про українську транслітерацію чужомовних писань

Розділ нашого правопису про чужі слова передбачає передачу нашими графічними засобами (буквами) тільки деяких чужомовних звуків, **переважно тих, що в їх передачі зустрілись дві українські історичні традиції — східньо- і західньо-українська.** Це такі звуки, як от h, g, e, i, u, грецька „бета" („віта"), „фита", двозвуки ап, оп, ei і дещо інше. В цій передачі, прийнятій комісією на всеукраїнській правописній конференції 1929 року, переважає принцип **транскрипції**, себто точної передачі чужих звуків (напр., м'яке Л в „баляда" чи тверде Л в „Рузвелт"), але є й умовна передача чужих букв (а не звуків) нашими буквами (наприклад: Г в слові „граматика", Ю в „Мюнхен" чи „Гюго"). Це остання передача називається **транслітерацією**. І принципом транслітерації ми користуємося в написанні всіх інших чужомовних явищ (букв і цілих слів) тих, що в їх передачі ніяких суперечностей між нашим „Сходом" і „Заходом" не було, в передачі таких букв, як А, О, Е тощо. Тут ми зовсім не зважаємо на те, як чужинці ті різні свої звуки вимовляють. Тим то ми й пишемо „Томас" (Мор), „Торез" (хоч французи вимовляють „Торе". На Україні до цих написань усі звикли, як до нормальних мовних явищ, і нічого в цій царині не думають вигадувати. Але тут, на еміграції, і в Европі, і в Америці, наші люди, довідавшись про справжні звучання чужих звуків чи слів, намагаються точно передавати чужу вимову в наших написаннях, себто транскрибують замість, щоб транслітерувати. Так в Европі деякі наші газети пишуть і друкують „Мінхен", один редактор запровадив був замість „Тореза" „Торе". Але вже справжні зливи цих неправильних написань можна спостерігати в американсько-українських виданнях. Тут ми маємо вже „нігро" замість „негр", „Рачестер" (не „Рочстер", навіть „Тамес" замість „Томас", „Елінор (Рузвелт) замість „Елеонора". І т. д., і т. п. Річ ясна, що це **страшенно порушує норми української літературної мови і ту вимогу нашого національного життя, що її ми зформулювали були в статті „Дбаймо про мовну єдність із своїм народом".** У зв'язку з цим виникає питання: чи це має якусь вагу — отаке обов'язково-точне передавання чужих звуків? Абсолютно ніякої. Адже ми навіть своїх власних звуків не можемо завжди точно передавати. Ми пишемо „світ", а читаємо „сьвіт", пишемо „село", а читаємо „сило". А чужі ж слова, потрапивши в нашу мову, перестають бути чужими і через те теж можуть підлягати нашим звуковим законам, нашій вимові. Так поводяться з чужими словами й інші мови. Дуже яскравий приклад — англійська мова. Усяке тепер з-поміж нас знає, як вона „спотворює" чужі слова. Бо ж зробила з слова „ідея" „айдію", з „апетит„ — „апетайт", з „клімат" — „клаймет" і т. д. Чому ж ми повинні ганятися за точністю передачі чужих звуків! Враження таке, що наші люди пишаються добрим знанням чужих мов, але водночас забувають, що, змінюючи загальнонаціональні норми нашої мови самовільно, шкодять своєму народові, зневажають свою рідну мову. Але треба таким охочим людям знати, що якби вони не дбали про точність передачі чужих звуків, повної точности вони ніколи не досягнуть, бо в нашій графіці немає таких засобів, щоб усі чужі звуки передавати (напр. нім. И — „умлявт"). І хай ця замітка (перша взагалі в нашім мовознавстві на цю тему) буде другою, черговою краплею, що її призначено довбати камінь нашої занехаяної мовної культури на чужині.

В. Ч-о.

Советські сателіти...

(Докінчення зі стор. 2-гої).

всьому світі, в Европі, Азії та Африці. Тільки такі кличі збудять віру в поневолених народів, тільки такі кличі, кинені в світ шляхом американського, британського, чи іншого демократичного радія, можуть захитувати сильний престіж кремлівського Політбюра. Половична політика демократичних потуг не ослабить Москви, навпаки її скріпить. Скріпить тим, що ослабить протисовєтські сили поза залізною куртиною, які наберуть переконання, що світ демократії неспосібний поконати червону Росію, дарма, що потрібні на це сили демократичний світ міг би мати, коли б тільки їх змобілізував і кинув проти світового центру комунізму.

Немає сумніву, і це напевно теж добре знають авторитетні кола Америки та Британії, що наймогутнішим динамітом, що може розсадити червону Москву, це Україна. На карті великого Советського Союзу це малий скравок землі над Чорним морем, одначе економічно, стратегічно та морально це найслабше місце Советів.

Україна в нинішній світовій ситуації це той евангельський угольний камінь, якого не використали будівничі, дарма, що він був угольним каменем нової будівлі. Без визволення України не буде зломання потуги червоної Москви. Без визволення України не можлива будова нового кращого світу демократії зі запевненим тривалим миром. Той тривалий мир може прийти тільки на руїнах червоної російської імперії, а руїна тої ж імперії може прийти тільки тоді, коли вийметься з фундаментів советської тюрми народів її угольний камінь — Україну, За відірваною Україною посиплються мури Кремля, а тоді прийде новий кращий світ. Зберігання московського панування над Україною це зберігання скомунізування цілого світу.

З КОНЦЕРТОВОЇ ЗАЛІ

ЗОЯ ПОЛЕВСЬКА

Є в спогадах кожнього музичного рецензента, чи пак музики, якого обставини примушують писати рецензії, концерти-примари, про які він згадує з жахом: коли приходиться слухати — а опісля писати про це — псевдо-артистів, дилетантів, хворих на „артизм", в яких звичайно гурт друзів, які на цьому нічогісінько не розуміються, вмовляє, що вони не тільки артисти, але ще й „з Божої ласки". (Найбільше таких — особливо у нас, українців — серед т. зв. „оперових" співаків і — хорових диригентів). Але є й чимало концертів, про які писати — вповні приємно, коли бачиш талант, здібність, індивідуальність, мистецьке обличчя, технічну досконалість, поважний, професійний підхід — чи бодай завдатки на це все, які дають певність розвитку в майбутті.

До таких приємних концертів належав і віольончелевий речітал Зої Полевської, який відбувся минулої неділі в залі „Фейшен Інстітют" у Ню Йорку. Що Зоя Полевська має непересічний талант, про це можна було впевнитися після перших кількох тактів „Токкати" фрескобаляді (яку вони грала в обрібці Ґаспара Кассадо), яка була першою точкою програми. Цей талант і досвід багатьох відбутих концертів в Італії, Австрії, Німеччині, Канаді і т. д., дають їй певність, з якою вона володіє інструментом і самою особою підчас гри. Вона має високо розвинений апарат технічних засобів, як техніки смичка, так і техніки пальців; вона правильно відчуває інструмент, його можливости — й свої власні; вона має темперамент і чутливість. І молодість — яка стільки значить у розвитку мистецьких можливостей!

Все це складається на незвичайно приємне враження, яке залишив концерт Зої Полевської. Назвати її „закінченою" артисткою — було би обидою для її молодости і можливостей її мистецького розвитку. Не тільки професійний досвід, але й досвід прожитих довгих — літ, з їх радостями, журбами й особистими переживаннями складаються на повну зрілість і „закінченість" артиста. Як зовсім молодий, чарівний жінці, треба побажати Зої Полевській, щоби цей досвід „довгих, прожитих літ" прийшов якнайпізніше, та що вона, як артистка, буде постійно і якнайкраще розвиватися.

Як усе знання свого інструменту Зоя Полевська завдячує своїй матері, знаменитій віольончелістці — професорці Тимошенко, так знову в своєму батькові Миколі Зоя Полевська має ідеального спів-виконавця при фортепіяні. Постійна спільна праця й спільні виступи витворили між ними повну гармонію і інтуїтивне відчування мистецьких задумів один-одного, таке важливе й просто необхідне для повновартісного виконання.

Приїзд родини Полевських дуже збагатив ряди українських культурно-мистецьких сил в Америці. Що ж до Зої Полевської то українці в Америці повинні всеціло підтримати її виступи, чи пак: старатися влаштувати їх якнайбільше. Бо концерти таких артистів — найкраще, чим ми можемо чванитися перед чужинцями й перед нами самими.

Антін Рудницький.

ДРУКАРСЬКИЙ НЕДОГЛЯД

В проєктах відділу 230. У. Н. Союзу, проголошених у вчорашньому числі, точка 13. має бути: Ми за тим, щоб читати делеґатів кожного дня рано і вполудне. Кого не буде на залі, той не дістає заплачено.

КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Коляда на Переселенчий Фонд в Шикаґо

Коляду зорганізувала Ліга Американців Українського походження. Гроші зібрав Хор Спілки Української Молоді.

А. Кохановський дол. 10; О. В. Андрійчук дол 6; Е. Команишин дол. 6. — По 5 дол. зложили: Братство св. Стефана, Тарас Шпікула, Андріївська, Фільманович, І. Семенчук, Кузьма, Павліш, А. Дяків, Г. Крайник, В. Оленець, В. Музика, М. Лобойко, Д. Оливко, С. Куронась, Чикало, Литвинишин, Д. Паздрій, Михайлович, С. Кочій, І. Ванджура, М. Онищук, І. Саґан, К. Питик, Й. Кух, Н. Гульчій, Др. Смук, І. Семків, М. Фединський, Т. Мельник, К. Кметик, В. Мельник, М. Семків, А. Артимович, М. Романичак.

По дол. 4 зложили: — Ю. Витаманюк, П. Пруга, М. Семків, Боксарі, Бондар. Н. Н. дол. 3,50.

По дол. 3 зложили: — В. Войтеховський, М. Вініґер, Г. Матвіїв, Т. Тимуш, Д. Харкавий, Филинів, М. Семчук, Й. Брестанди, Ю. Хробач, Огришинський, М. Чорномаз, І. Тихий, С. Орищук, І. Лукаш, М. Моталко, І. Онський, Е. Бас, І. Паньків, П. Гринчишин, Г. Вюн, М. Кулак, Р. Крулка, В. Кузів, В. Дубик, М. Шмирло, Довбак, П. Кокун, С. Тринога, П. Крисюк, М. Йослер, Г. Чомко, Й. Венбизш, С. Зилінка, І. Скробач, М. Чехар, Ф. Скірка, М. Лобай.

По дол. 2 зложили: С. Слипко, М. Скірка, Н. Сущик, П. Блідий, М. Кбур, М. Вархолин, В. Надай, С. Чомко, Я. Андрух, І. Чомко, І. Фурґаль, І. Костебина, А. Бурдяк, І. Матинський, Петро Волечко, М. Лазука, Т. Ґреґа, Н. Зелінка, С. Єндрус, С. Сарзінь, Й. Флис, Г. Михалко, С. Бистрицький, П. Ємрі, С. Махник, Д. Басараб, Савченко, В., Рудавський, Кулакевич, Ванькевич, Семчишин, Чупровський, Власенко, П. Чишель, Вовчук, П. Семків, Вівчаренко, Р. Сачевський, П. Панко, І. Попик, В. Скуть, К. Плитяк, М. Козак, О. Чепіль, А. Мельник, В. Богун, М. Куліш В. Керечинський, І. Сренсолін, Е. Бабій, М. Мурин, М. Овчаренко, П. Діličук, І. Черешня, Зизуч, Паньків, Коваль, Стандричук, Михальцевич, Козаченко, А. Бойкович, І. Ворошілін, О. Рибак, Криштал, В. Білецький, Балеґай, Укр.-Амер. Клюб, М. Оленець, М. Ракуш, К. Четвінський, А. Прийма, Ґубаль Гедьо, Панісяк, Парушка, Млечко, І. Любинець, Д-р. Лев М., Амруц. Левтюк, Сопівник, Ходай, Р. Каминецький, Микола Гальчитов, Войтиховський, Пісовський, Фіч.

По дол. 1 зложили: — Васильовський, Р. Данильчук, В. Криха, М. Баран, А. Іванюк, Мазник, Якимичин, П. Брага, В. Брагар, М. Даки, Коваль, Н. Балицька, Рончковська, Рихтицька, Качор, Кашуба, О. О. Мицик, Папушка, Королюк, Гладій, Спульц, Дмитраш, Федорів, А. Лорко, В. Костів, Г. Колісник, Пицько, М. Літвін, А. Джура, А. Калапаца, Т. Зишка, Ю. Кот, Гичнер, Волковецький, Н. Скірник, В. Павлюк, Оленець, П. Н., З. Шелеп, М. Підганович, І. Корпа, Й. Ґенсьорський, Кулокевич, Кочерепа, Ю. Дубицький, Д. Забіяк, Іванків, С. Хариш, М. Петрик, О. Басараб. Копів, Коваль, М. Мисак, Р. Дивайн, І. Шнирпаль, А. Петрусь, К. Маліцька, П. Баб'як, Г. Блахович, М. Іванишин, С. Охват, І Бурий, М. Єнкола, А. Сподарик, І. Водиск, М. Дзюба, І. Петрущак, М. Якима, С. Балип, В. Лакура, І. Демкович, П. Кріль, Й. Дороцький, П. Єнкало, П. Гриць, С. Рпуриск, Ю. Дмитрач, С. Стробо, К. Рощеблюк, І. Округ, І Шпиталь, Д. Нагірний, М. Мезібрук, К. Зайлив, Ю. Степовий, Тимець.

По дол. 1,50 зложили: — Ю. Заплатом, О. Ганкевич, Ґорчинський, Кульчицький, Д. Гаврилюк. — Решта дрібними. Разом: дол. 599,00.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Ще дещо про культурно-освітнє життя

В дні 19. лютого ц. р., виставив місцевий драматичний гурток ім. М. Садовського оперету М. Кропивницького „12 дочок на відданні". Участь у виставі брали пані: М. Приймакова і Ор. Гловацька. Панове: І. Бандура, М. Благий, П. Зубрицький, М. Кержецький, Ст. Пастернак і Б. Хом'як.

На виріжнення заслуговують пані: Приймакова в ролі Горпини, п. Бандура в ролі Дранка і пан Хом'як в ролі Антона.

Чистий дохід в сумі дол. 84 передано до каси місцевого Церковного Комітету.

Дня 5. березня обходила Українська Громада Шевченківське свято. Спільними силами тутешніх організацій влаштовано Академію, в склад якої входили промови, хори, сольо-співи та музичний виступ.

Свято відкрив сердечною промовою голова читальні „Просвіти" п. Іван Головка. Він популярно з'ясував тернистий шлях Кобзаря, що рішучо і завзято виступив в обороні свого народу в тім часі, коли навіть публично заговорити на рідній мові вважалось великим злочином.

Головна промова п. Юркова була вдержана на відповідній висоті. Строго річева, вдатно пов'язана та уквітчана влучними цитатами із слів Шевченка найшла належне зрозуміння. Може трохи більше запалу у виголошенні її не пошкодило б цілості.

Бесідник підчеркнув, що наш Поет все і всюди недвозначно зазначав, що волю можна осягнути лише шляхом боротьби. На прикінці бесідник підніс, що Шевченко помер лише тілом, а духом все ще вітає між нами і що вже близький той час, коли сповняться Його пророчі слова:

Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить
І помоляться на волі
Невольничі діти.

Продукції хору випали вповні вдоволяючо. Особливо пісні „Чого мені тяжко" і „Садок вишневий" були віддані гарно. Вмілі переходи від „піяно" до „форте" і навпаки, добра дикція та загальна зіспіваність — мило вражали присутних. Головно ті, що торік були на такій Академії і слухали продукцій того ж самого хору — не могли надивуватися, як далеко вперід поступив хор за цей рік. Заслуга в цім безперечно нового дириґента п. Вол. Божика, який якраз перед роком прибув сюди та зараз почав цю шляхотну роботу.

Не дасться заперечити, що нова іміґрація збагатила хор кільканадцяти голосами, між ними теж і солістами.

Треба теж зазначити, що члени хору солідно та карно сповняли свої обов'язки.

Сольо-співи пань А. Парута і М. Климків рівно ж не залишають нічого до бажання. Можна тільки зауважити, що пісня „Реве та стогне Дніпр широкий" як сольо-спів не робить великого враження.

Також належить піднести великий поступ в опануванні штуки співання у пані М. Климків.

Із деклямацій заслугує на виріжнення деклямація п. Хр. Шипайлівної, яка з дійсним артистичним хистом виголосила „Тополю". Тут міміка, дикція і рухи гармонізували з цілістю та викликували вповні симпатичне враження.

П. Снилик, що деклямував — „Чигирин" може дещо забагато сарказму вложив у виголошення, а через те й міміка дещо за гостро вражала слухачів та видців.

Третя деклямація молоденької А. Бедрій була б вповні гарна, якщо б декляматорка мала змогу її докінчити.

Як музична точка була гра молодого, бо заледви 12-літнього Л. Махонкіна на гармонії. Хлопчина вив'язався із своєї задачі вповні добре. Одначе думаю, що гра на гармонії не підходить до концерту в честь Шевченка.

І ще з одним мені тяжко погодитися, а саме: свято заповіджене на 7-му годину почалось точно з одногодинним опізненням...

Чистого доходу із цього свята було дол. 56 і цю суму передано до каси місцевого Допомогового Комітету.

Зложили: В. Чорненький 3, інж. Матковський 2, а по долярові: Т. Чорнописький, Л. Бах К. Смеречинський, Ів. Деркач, Аг. Плюта, В. Бринтан, О. Лонкевич, Ів. Гуран, Р. Павлічко, Ст. Сверида, Ів. Шморгун, А. Юрків, М. Єйна, Р. Ґлембоцький, І. Клодзінський, І. Луцишин, В. Колцьо, Ів. Борзенко, пані Єйна, Р. Харамбура, М. Смеречинська, К. Шевчук, О. Н. Волянський і В. Тарнавський. Решту зложено дрібними. Разом дол. 86.75.

Дня 26. березня завитав до нас театральний гурток із поблизького Бофала та дав веселу комедію „Чар Одностороню". Гра всіх артистів була бездоганна, найкраще вив'язалися із своїх ролі: пані Лаврівська як покоївка і п. Антонишин як чура.

Рочестерський.

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК В БЕЙОН, Н. ДЖ.

Василь Когут

Є ним ветеран Другої Світової Війни, сарґент **Василь Когут.**

Покінчив Bayonne High School in New York City and McAllister School of Mortuary Science in New York City.

Склав стейтовий іспит на погребника і Балсаматора.

Василь Когут син Михайла і Анни Когут, членів 213. відділу У. Н. Союзу, (67 W. 14th St., Bayonne, N. J.) є одружений із Катериною Крімене та є батьком 3-літньої донечки Марії. Адреса Погребового Заведення:

WILLIAM KOHUT
240 Broadway, Bayonne, N. J.
Telephone: BAyonne 3-0187

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАЛИШИТИ ДИСКУСІЮ ЗА ПРАПОР!

Прочитавши заголовок статті д-ра Андрусяка у „Свободі" з дня 4. 8. 1950 — я аж здеревів.

Невже ж знову після кількарічної полеміки в житті і пресі української еміґрації в Европі і після остаточного її завершення признанням УНР порядку кольорів Українського Національного Прапору —, не вже ж знову непевність, нові дискусії й нове... баламуцтво для „сірого" українця?... Так, я „сірий українець", непартійний, не-науковець. Проте думаю, що висловлю думку 99% таких же, коли запропоную нашій пресі не містити в теперішньому часі більше статтей на цю тему. Чому?

Такі статті стверджують ще-раз і ще-раз, що впродовж років порядок кольорів не був устабілізований (арґументація прихильників одної і другої сторони). Вони підривають авторитет УНР, українського еміґраційного політичного центру. Вносять непевність і баламуцтво в ряди патріотичного українського громадянства. Заставлятимуть дальше соромитись перед чужинцями і перед собою. Уявім собі, що в одному місті є два українські доми. В одним синьожовтий прапор, у другому жовто-синій. Котрий із них ваш прапор? — запитає приятель-чужинець.

Отже: закиньмо на час дискусію на цю тему і зуміймо **підпорядкуватись.** Як прийде відповідна пора, тоді цю справу раз назавжди вирішать відповідні органи Української Держави.

Юліян Ю.,
член 215 від. У. Н. Союзу.

Чи Ви є вже членом Українського Народного Союзу? Якщо ні, то пам'ятайте, що Вам не можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найпевніше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз!

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

ТАРЗАН, ч. 2327. Тарзан знайшов свій ніж.

Глибоко в чорній воді господар джунглів шукав безнадійно за ножем.

Вкінці він замітив слабий блиск з дна.

Швидко він відзискав свою певну зброю, в хвилині коли вже дусився без повітря, виплив на поверхню...

...саме тоді, як великий ящур позбувся заковязлого кореня.